

Puheenvuoro asiantuntijoiden pyöreään pöytään vanhustenhuollon tulevaisuudesta, 29.4.2026

Sari Arolaakso, erityisasiantuntija, Lapin ammattikorkeakoulu

Kiitos kutsusta tähän asiantuntijoiden pyöreään pöydän keskusteluun. Puheenvuorossa tuon esille Ennakoi -hankkeen kokemuksia ja havaintoja ennakoinnista ja teknologisten ratkaisujen hyödyntämisestä ikäihmisten toimintakyvyn arvioinnissa ja toimintakyvyn sekä kotona asumisen tukemisessa. Vanhuspalveluiden tulevaisuus edellyttää yhteistä ymmärrystä siitä, mihin panostamme nyt, jotta raskaammilta palveluilta voidaan myöhemmin välttyä.

Vanhuspalveluista käytävä keskustelu keskittyy usein palvelutarpeen arviointiin ja raskaampien palveluiden riittävyyteen. Samalla unohtamme suuren enemmistön. Yli 65-vuotiaista suomalaisista vain alle 20 prosenttia on raskaampien palveluiden piirissä. Noin 80 prosenttia asuu itsenäisesti kotona ilman säännöllisiä sote-palveluita (Sotkanet).

Asiakasohjaukseen tulevista yhteydenotoista noin 80 prosenttia ei johda palvelutarpeen arviointiin - saatikka palveluihin. Tällä suurelle joukolle meillä ei käytännössä ole tarjota kevyitä ja ennakoivia toimia. Ja mikä huolestuttavampaa: niitä harvoja matalan kynnyksen toimia, joita on, lakkautetaan tai ajetaan alas rahoitusta supistamalla.

Ennakoi -hankkeessa kehitettiin juuri näitä puuttuvia ennakoivia toimia yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueen, vanhusneuvostojen, seurakuntien, järjestöjen sekä teknologiatoimijoiden kanssa. Kehittämisen ytimessä oli ikäihmisten toimintakyvyn edellytysten arviointi, riskitekijöiden tunnistaminen ja varhainen, ennakoiva ohjaus.

Ennakoivien toimien vaikutuksia arvioitiin SROI-menetelmällä (Social Return on Investment). Hyvinvointia edistävien kotikäyntien vaikutuksia arvioitiin siis vaikuttavuuslaskennalla, joka asettaa saavutetut hyödyt ja kustannukset vastakkain. Tulokset ovat yksiselitteisiä: ennakointiin sijoitettu euro maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Tämä tulos saatiin huomioimalla pelkästään kaatumisista ja lonkkamurtumista koituvat suorat säästöt. Pohjimmiltaan kyse ei ole vain euroista. Kyse on ikäihmisten elämänlaadusta. Inhimillisen kärsimyksen vähentämisestä ja perusterveydenhuoltoamme kuormittavan pyöröovi-ilmion hillitsemisestä.

Lisäksi seurantatutkimus osoitti tilastollisesti merkitsevää lihasvoiman ja tasapainon paranemista. Ennakoivilla toimilla pystytään siis vaikuttamaan toimintakyvyn fyysisten edellytysten tasoon (Parlamentaarinen julkilausuma 2026). Kyse ei siis ole oletuksesta – vaan tutkitusta vaikuttavuudesta.

Ennakointi on investointi toimintakykyyn, elämänlaatuun ja koko järjestelmän kestäväyyteen. Se on myös osa huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Meidän on turvattava ennakoivien toimien rahoitus ja rakennettava ne aidosti yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin kanssa.

Onko meillä varaa jättää ennakointi toteuttamatta?

[Ennakoi hankkeen sivu |](#)